

Asia: VN/9904/2025

Lausuntopyyntö väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot arviomuistiosta

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta. Arviomuistiossa esitetyt väylälakien päivitystarpeiden ratkaisuvaihtoehdot ovat sinällään hyviä ja kannatettavia, mutta ne edellyttävät vielä huolellista ja yksityiskohtaista tarkastelua.

Kainuun liitto ei ota yksityiskohtaisesti kantaa arviomuistiossa esitettyihin muutostarpeisiin ja niiden ratkaisuvaihtoehtoihin, koska Väylälakien soveltaminen on pääosin osa valtion liikenneviranomaisten tehtäviä.

Yksityisraiteita koskeva sääntely

-

Tutkimusoikeussääntely

-

Kiinteistökohtainen meluntorjunta

-

TEN-T-asetukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet

-

Tunnelidirektiivin täytäntöönpanon täydentäminen

-

Varautumista ja häiriötilanteita koskeva sääntely väylälaeissa

-

Arviomuistiossa esitetyt muut muutostarpeet

-

Oletteko tunnistaneet väylälaeissa muita muutostarpeita kuin arviomuistiossa käsitellyt?

LjMTL:n 4. pykälässä säädetään muun muassa maantien yleisestä määritelmästä, liikenteellisestä merkityksestä sekä valtakunnallisesti merkittävästä runkoverkosta. Pykälän säädöksen perustelut ja määritelmät eivät nykymuodossaan kuitenkaan ota riittävällä tavalla huomioon muun muassa geopoliittisen tilanteen muutosta, Suomen NATO-jäsenyyttä, maan kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta, liikenneverkon kaksoiskäyttöisyyttä sekä sotilaallista liikkuvuutta. Tarvetta on myös runkoverkko (LjMTL) / pääväylä (LVM:n asetus 933/2018) määritelmän yhdenmukaistamiselle. Kainuun liitto esittää, että tarvittavat muutokset LjMTL:n perusteluihin sekä lain 4 ja myös 4 a pykäliin tehdään seuraavan lakia koskevan säädöshankkeen yhteydessä.

Maanteiden numerointi perustuu maanteiden toiminnalliseen luokitukseen. Maanteiden numerointipäätöksestä ei ole säädetty laissa. Tienumerointia koskeva muutosasia voi tulla tarpeelliseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa eri tienumeroinnin ja saman toiminnallisen luokan omaavien maanteiden numerointia on perusteltua ja tarkoituksenmukaista muuttaa yhtenäiseksi (sama tienumero) valtakunnallisen kokonaisuuden jäsentelemiseksi ja verkostollisen kokonaisuuden muodostamiseksi. Kainuun liitto esittää, että LjMTL:n seuraavan säädöshankkeen yhteydessä käsitellään maanteiden numerointia koskevaa päätöksentekoa, siihen kuuluvia hallintomenettelyjä ja myös tarvittavaa muiden kuin valtion liikenneviranomaisten, esimerkiksi maakuntien liitot, osallistamista ja kuulemista sekä tehdään lakiin tarvittavat säädös-muutokset ja lisäykset.

Itä-Suomen maakuntien liitot (Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu ja Etelä-Karjala) esittivät helmikuussa 2025 samansisältöisissä lausunnoissaan Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) luonnoksesta, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arvioinnista säädettäisiin yksityiskohtaisesti laissa liikennejärjestelmästä ja maanteista eikä viittauksella SOVA-lain soveltamisesta. Pääperusteluna on se, että LjMTL:ssa voidaan yksityiskohtaisemmin säätää valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan liittyvien keskeisten ja merkittävien vaikutusten arvioinnista kuin SOVA-laissa.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on luonteeltaan pitkän tähtäimen strateginen suunnitelma, johon liittyy lyhyemmän aikavälin toimenpideohjelma. Useat toimenpiteet ovat kuitenkin vasta idea-asteella eikä esimerkiksi kaikista infrahankkeista ole käytettävissä sellaista selvitystietoa, että vaikutusten arviointi SOVA-lain mukaisesti hyvin hankemaisesti olisi mielekästä. Osassa tapauksissa vaikutuksia on mahdotonta arvioida, koska hankkeiden sijaintipaikat eivät ole tiedossa; tiedossa saattaa olla yhteystarpeen kehittäminen, mutta hankkeen tarkemmasta linjauksesta – puhumattakaan tarkemmasta sijainnista – ei tietoja

Lausunnoissaan Itä-Suomen maakuntaliitot totesivat mm. seuraavaa:

”Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutukset eivät synny vain sen toimenpideohjelman kautta, vaan myös siinä asetetuilla tavoitteilla sekä liikennepoliittisilla linjauksilla ja valinnoilla (esim. painotukset rahoituksen kohdentamisessa) on samankaltaisia ja jopa laajempia vaikutuksia kuin toimenpideohjelmalla itsellään. Näin ollen vaikutusten arvioinnin tulisi koskea ensisijaisesti suunnitelmassa tehtäviä strategisia ja poliittisia valintoja. Yksittäisten hanke- tai toimenpidekohtaisten arviointien sijasta Liikenne 12-suunnitelman arvioinnissa tulisi arvioida erityisesti kokonaisuutta ja laaja-alaisia yhteisvaikutuksia esimerkiksi Suomen turvallisuuteen, huoltovarmuuteen, alueiden välisiin kehittämisedellytyksiin ja saavutettavuuteen, ilmastotavoitteisiin sekä maan kilpailukyvyn varmistamiseen. Liikenne 12-suunnitelman vaikutustenarvioinnissa tulee selkeästi rajata tarkastelujen ulkopuolelle vaikutukset, jotka kuuluvat hankearvioinnin piiriin.”

SOVA-lain mukaisessa arvioinnissa jäävät aivan liian vähälle huomiolle ja yleispiirteiselle tasolle liikennejärjestelmän pitkäjänteisen kehittämisen kannalta tärkeät liikennepoliittiset, kansan-, yhteiskunta- ja aluetaloudelliset vaikutukset, aluekehitys- ja saavutettavuusvaikutukset, alueidenkäyttö- ja aluerakennevaikutukset, liikennesosiaaliset ja liikennekäyttäytymisvaikutukset, kansanterveysvaikutukset ja niin edelleen.

Kainuun liitto esittää, että LJMTL:n 15 b pykälän neljäs momentti kumotaan ja samaan pykälään lisätään säännökset, mitä ja miten vaikutuksia valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinnassa selvitetään ja arvioidaan.

Muut huomiot

-

Kainuun liitto Kirjaamo
Kainuun liitto - Alueidenkäyttö, suunnittelujohtaja Sanna Schroderus,
maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen